

یادداشتهای قرآنی

دکتر فریدون سیامک‌نژاد

مجید آمده است. در آیه قبل هم به این مسأله اشاره کردیم که هر چه به نوع بشر می‌رسد، نتیجه عملکرد خود او است. این را هم به کرات متذکر شده‌ایم که افراد از خدا بی‌خبر و لجاجت‌ورانه و یک‌دنده، به شکل‌های مختلف در برابر رسالت پیامبران ایستادگی کرده و آن‌ها را به باد استهزا می‌گرفتند.

به همین خاطر است که قرآن مجید به‌عنوان بی‌اعتنایی و تهدید این افراد لجوج و خودخواه، که خود نوعی دیگر از روش بحث با این قماش افراد است چنین می‌فرماید که اکنون که چنین است، آن‌ها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يَأْتُوا يَوْمَهُمُ
الَّذِي يُوعَدُونَ (آیه ۳۸ سوره زخرف)

آنان را به حال خود واگذار تا در باطل غوطه‌ور باشند و سرگرم بازی شوند، تا روزی را که به آن‌ها وعده داده شده است ملاقات کنند (و نتیجه کار خود را ببینند)!

یادآوری

این مسأله که انسان نتیجه اعمال خود را هم در این دنیا و هم در آخرت خواهد دید، به دفعات و شکل‌های گوناگون در قرآن

در این آیه نیز در مقابل مشرکان که برای آسمان و زمین، معبود جداگانه قائل بودند و حتی خدای دریا، خدای صحرا، خدای جنگ، خدای صلح و خدایان مختلفی مطابق انواع موجودات در پندار خود ساخته بودند، چنین می‌فرماید که او کسی است که در آسمان معبود است و در زمین نیز معبود می‌باشد.

چرا که با قبول ربوبیت او در آسمان‌ها و زمین، الوهیت نیز ثابت می‌شود، زیرا معبود واقعی کسی است که رب و مدیر و مدبر عالم است. نه ارباب انواع، نه فرشتگان، نه حضرت مسیح (ع) و نه بت‌ها، هیچ کدام شایسته پرستش و عبودیت نیستند، چرا که مقام ربوبیت ندارند. آن‌ها به نوبه خود، مخلوق و مربوب و روزی خوار خوان او هستند. آن‌ها نیز، او را پرستش می‌کنند. در ادامه، آیه نیز چنین می‌فرماید که او حکیم و علیم است.

تمام کارهای او روی حساب و حکمت است و از همه چیز آگاه و با خبر می‌باشد. به این ترتیب، اعمال بندگان را به خوبی می‌داند و بر طبق حکمتش آن‌ها را پاداش و کیفر می‌دهد.

به این ترتیب قرآن مجید یک بار دیگر قدرت لایزال الهی را، به رخ مشرکان و خود خواه‌های از خدا بی‌خبر می‌کشد و نشان می‌دهد که ذات بی‌همتای او، قابل قیاس با هیچ کس و هیچ چیز نبوده، همه افراد نوع بشر باید سر بر آستان او بسایند و او را پرستش کنند (یک‌شنبه ۹۹/۱۱/۱۹).

را به حال خود واگذار، تا در باطل غوطه ور باشند و سرگرم بازی! تا روزی را که به آن‌ها وعده داده شده است، ملاقات کنند. در آن روز، آن‌ها قطعاً میوه‌های تلخ اعمال و افکار زشت و ننگین خود را می‌چینند. روشن است که منظور از این روز موعود، همان روز قیامت است.

البته، بعضی احتمال داده‌اند که منظور لحظه مرگ است، که بسیار بعید به نظر می‌رسد، چرا که مجازات اعمال در روز قیامت بوده و در لحظه مرگ، نخواهد بود. این همان یوم موعودی است که در آیه ۲ سوره بروج آمده و چنین می‌فرماید که: سوگند به روز موعود (روز رستاخیز). بنابراین، باید در نظر داشته باشیم که نتیجه اعمال انسان در دنیا نیز به او خواهد رسید و عذاب الهی هم در روز قیامت، دامن آن‌ها را خواهد گرفت (شنبه ۹۹/۱۱/۱۸).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهُ
وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ (آیه ۴۸ سوره زخرف)

او کسی است که در آسمان معبود است و در زمین معبود و او حکیم و علیم است.

یادآوری

قرآن مجید مسأله توحید و یکتا پرستی را از زوایای گوناگون مورد بررسی قرار داده، ضمن اثبات وجود خداوند تبارک و تعالی، همه را به پرستش پروردگار بی‌همتا دعوت کرده است.

همان‌هایی که توحید و یگانگی خدا را در تمام مراحل پذیرفته‌اند و در برابر حق به‌طور کامل تسلیم هستند. آری این گروه به اذن پروردگار، مالک شفاعت می‌باشند.

واقعیت مسأله این است که آن‌ها نیز برای هر کس، هر چند بت پرست و مشرک و منحرف از آیین توحید باشد، شفاعت نمی‌کنند، بلکه آن‌ها به خوبی می‌دانند برای چه کسی اجازه شفاعت دارند.

از این رو، شفاعت از یک سو به اذن خداوند است و از سوی دیگر، فرد شفاعت شونده باید شرایط شفاعت را داشته باشد (دوشنبه ۹۹/۱۱/۲۰).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ (آیه ۷۸ سوره زخرف)

و اگر از آن‌ها پرسیدی چه کسی آنان را آفریده، قطعاً می‌گویند: خدا. پس چگونه از عبادت او منحرف می‌شوند؟!

یادآوری

مشرکان و افراد خودخواه و از خدا بی‌خبر، در برابر این سؤال که چه کسی آن‌ها را آفریده است؟ قطعاً چنین می‌گویند که خداوند یکتا آن‌ها را آفریده است.

به همین دلیل است که از معتقدات خود مشرکان گرفته، به آن‌ها پاسخ دندان شکنی می‌دهد و چنین می‌گوید که اگر از آن‌ها سؤال کنی چه کسی آن‌ها را آفریده است؟ به‌طور مسلم می‌گویند: الله!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (آیه ۶۸ سوره زخرف)

کسانی را که غیر از او می‌خوانند، قادر بر شفاعت نیستند، مگر آن‌ها که شهادت به حق داده‌اند و به خوبی آگاه هستند.

یادآوری

کسانی که غیر خداوند تبارک و تعالی را برای شفاعت می‌خوانند، هرگز قادر به شفاعت نبوده، کسانی هم که قادر به شفاعت هستند، با اذن خداوند یکتا است که توانایی چنین کاری را دارند.

در این آیه نیز، همچنان سخن در باره ابطال عقیده شرک و سرانجام تلخ مشرکان و با دلایل دیگری، بطلان اعتقاد آن‌ها را آشکار می‌سازد. نخست می‌فرماید: اگر آن‌ها به گمان شفاعت به سراغ معبودان خود می‌روند، باید بدانند که معبودانی که آن‌ها غیر از خدا می‌خوانند، مالک و قادر بر هیچ‌گونه شفاعتی نیستند.

همان‌گونه که اشاره شد، شفاعت در پیشگاه خداوند یکتا، تنها به اذن و فرمان او است و خداوند حکیم، هرگز چنین اذن و فرمانی را به این سنگ و چوب‌های بی‌ارزش و فاقد عقل و شعور نداده است.

ولی از آن جا که در میان معبودان آن‌ها، فرشتگان و مانند آنان وجود داشتند، در ذیل آیه، آن‌ها را استثناء کرده و چنین می‌فرماید که مگر کسانی که شهادت به حق داده‌اند.

یادآوری

همان‌گونه که بارها متذکر شده‌ایم، پیامبر گرامی اسلام (ص) با ابلاغ رسالت خود به تمامی مردم، از جمله مشرکان و بت‌پرستان و معتقدان به قبیله و عشیره و این که آن‌ها عنوان می‌کردند که به اعتقادات نیاکان خود معتقد و پایبند هستند، گاهی ناراحت شده و شکایت به درگاه ایزد یکتا می‌برده است.

از این رو، این آیه چنین می‌فرماید که آن‌ها چگونه از شکایت پیامبر (ص) که می‌گوید: پروردگارا! این‌ها قومی هستند که ایمان نمی‌آورند، غافل می‌شوند؟!؛

شاید دلیل شکایت پیامبر (ص) از این زاویه است که او اجباری در دین ندارد و تنها ابلاغ رسالت می‌کند. پذیرش یا عدم پذیرش دین را به عهده خود آن‌ها واگذار کرده و در صورت عدم پذیرش آن‌ها، به خداوند پناه برده و شکایت می‌کند.

پیامبر گرامی اسلام (ص) چنین می‌گوید که من شب و روز با آن‌ها سخن گفتم. از طریق بشارت و انذار وارد شدم. سرگذشت دردناک اقوام پیشین را برای آن‌ها برشمردم. آن‌ها را تهدید به عذاب الهی کردم و تشویق به رحمت تو در صورت بازگشت از این راه انحرافی نمودم. خلاصه، آنچه در توان داشتم بیان کردم و آنچه گفتنی بود گفتم. اما با این همه، سخنان گرم من، در قلب سرد آن‌ها اثر نگذاشت و ایمان نیاوردند. حال که چنین است، تو خود می‌دانی و آن‌ها، که چگونه برخوردی با ایشان داشته باشی.

کراراً گفته شده که در میان مشرکان عرب و غیرعرب، کمتر کسی پیدا می‌شد که بت‌ها را خالق و آفریننده بداند، بلکه آن‌ها بت‌ها را به‌عنوان وساطت و شفاعت در پیش گاه خدا و با عنوان این که، سمبل و نشانه‌هایی هستند از وجودهای مقدس اولیاء خداوند تبارک و تعالی، به ضمیمه این بهانه که معبود ما باید موجود محسوسی باشد تا با آن انس بگیریم، پرستش می‌کردند.

بنابراین، هر گاه در باره خالق از آن‌ها سؤال می‌شد، خالق را، الله معرفی می‌کردند. قرآن مجید، این حقیقت را یادآور می‌شود که پرستش تنها برای خالق و مدبر این عالم شایسته است و شما که خالق و مدبر را از او می‌دانید، راهی جز این ندارید که عبودیت و الوهیت را نیز، مخصوص او بشمرید.

از این رو، در پایان آیه به‌عنوان ملامت و سرزنش می‌گوید: اکنون که چنین است، چگونه از عبادت خداوند تبارک و تعالی، به سوی غیر او باز گردیده و منحرف می‌شوید. بنابراین، مشخص می‌شود که پرستش هیچ کس و هیچ چیز از نظر قرآن مجید پذیرفته نبوده، تنها خداوند یکتا، شایسته پرستش است (سه شنبه ۹۹/۱۱/۲۱).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ (آیه

۸۸ سوره زخرف)

آن‌ها چگونه از شکایت پیامبر که می‌گوید: پروردگارا! این‌ها قومی هستند که ایمان نمی‌آورند (غافل می‌شوند)؟!؛

جامعه را طوری هدایت فرماید که در گفتار و کردار خویش، مروج شناخت و آگاهی بوده، اجتماع و مردم را به رعایت اصول اخلاقی، تشویق و ترغیب نمایند (چهارشنبه ۹۹/۱۱/۲۲).

ایمان‌تان به کام، عاقبت‌تان ختم به خیر.
التماس دعا.

به این ترتیب مشخص می‌شود که پیامبر گرامی اسلام (ص) با آن‌ها اتمام حجت کرده، در نهایت ایشان را به خدای یکتا واگذار کرده است.

از خداوند می‌خواهیم که به ما توفیق دهد تا افراد لجوجی نباشیم. از درگاهش مسئلت می‌نماییم که مصلحان و رهبران